

Letteren en Kunst.

Kamermuziekvereniging.

Rosé-kwartet.

Nutszaal.

Zoo hebben wij dan het werk van den hevig bestreden, veel gesmaden componist gehoord, het werk dat vier of vijf jaar geleden te Dresden ruzies veroorzaakt heeft, ruzies welke naar men meent in vechtpartijen eindigen zouden.

Hier is het anders gegaan. Men heeft met aandacht geluisterd en ten slotte geestdriftig geapplaudisseerd. Natuurlijk heeft dat handgeklap voor een zéér groot deel de vertolkers gegolden, de heeren Rosé, Fischer, Ruzitska en Buxbaum — wier spel volmaakt geweest is. Doch dat velen een indruk van het werk gekregen, het machtige talent van den componist Schönberg gevoeld hebben, staat vast. Tot dusverre wisten wij niets van hem; slechts schimpende woorden hebben we van tijd tot tijd uit Duitschland vernomen. Nu weten wij. Goed is het dat dit Kwartet gespeeld is. Want ook in zake kunst verdient het aanbeveling niet al te veel op anderen af te gaan, om zelf een oordeel te vormen.

Wij staan hier zeer stellig voor een machtig werk; zóó volkomen vertolkt, is het volgen mogelijk geblijven. En dit mogen wij nu reeds met zekerheid beweren: men moet wel zeer oppervlakkig luisteren om den componist gebrek aan vormgevende kracht te verwijten. Geheel duidelijk en streng is de opzet: een energiek thema in de eerste viool, ondersteund door een bas-motief in de cello, tweede viool en alt contrapunteeren tot even later deze opzet herhaald wordt, doch nu heeft de cello het hoofdmotief genomen in es-moll, terwijl eerste en tweede viool het eerste bas-thema doen hooren, waarbij ook de contrapuntische figuren terugkeeren. Onmiddellijk daarop imiteert de componist zijn hoofdmotief in de cello, tweede en eerste viool (cis-moll) waarop een herhaling van den inzet volgt, weer in de hoofdtoonsoort d-moll, het thema in eerste viool en alt omspeeld door zestienden van de tweede viool en triolen van de cello.

Een klein voorbeeld om te doen zien dat Schönberg er in dit kwartet niet aan gedacht heeft om de „vormloosheid tot godsdienst te verheffen”, zocals een Duitische beoordeelaar het eens gezegd heeft. Het is hier niet de plaats voor een technische analyse; intuschen: moeilijk zou het niet zijn om van alle deelen in dit merkwaardige kunstwerk de lijnen aan te geven.

Overigens een werk waarin de onrust, de nerveuze beweging van cazen tijd. Rusteloos moduleert de componist verder; onmiddellijk op de inleiding volgt een thema (2e viool) in 6/4 maat. Wij hooren het C-dur. Even maar. Want vijf maten later keert dat thema in G-dur terug — nu in de alt — doch in die vijf maten zijn wij in tal van toonsoorten geweest.

Gelijk wij het reeds in onze beschouwing vooral gezegd hebben: Schönberg heeft voor de vier instrumenten, partijen van de grootst mogelijke zelfstandigheid geschreven en dat daardoor gewaagde klankcombinaties ontstaan zijn, spreekt van zelf. Combinaties ook van nieuwen verrassenden klank. Schoonen klank... Dan denken wij in de eerste plaats aan het gedeelte in E (twaalf-achtste maat) waarin de alt diepgevoelige melodieën zingt, een gedeelte van verwonderlijk teere geheimzinnigheid, een stemming ook vooral door de zachte zestienden-passages verkregen. Welk een muzikale schoonheid, welk een rijkdom van rhytmiek en hoe onuitputtelijk de fantasie van den toondichter die altoos weer nieuwe vormen voor zijn thema's te vinden weet, en nieuwe verbindingen.

Dan komt het slotgedeelte: het hoofdthema — omgekeerd — in de violoncel, het eerste basmotief eveneens omgekeerd, in de tweede viool. Alle neventhema's en vaste contrapunten keeren nog even terug, waarop het werk, zacht en vredig, in D-dur sluit.

Het behoeft wel niet gezegd: een werk als dit Kwartet zal men eerst na het meermalen gehoord te hebben op volle waarde kunnen schatten. Doch dat wij hier met een groot kunstwerk te doen hebben, weten wij nu reeds, na deze meesterlijke uitvoering van de Rosé's. Over hun spel weiden wij niet langer uit. Wij hebben in het begin immers al het woord volmaakt gebruikt. Een groot woord. Doch het mag blijven staan. Inderdaad is dit ensemble-spel volkomen geweest.

Na de pauze: Beethoven. Het groote opus 130, aan den Prins von Galitzin gewijd. Het wondere werk, dat geschreven is voor alle tijden.

De kunstenaars uit Weenen zijn met geestdrift toegelicht. Een avond van verheven genot hebben zij ons geschonken. Hun daarvoor onzen dank. Doch ook een woord van erkentelijkheid aan het bestuur der Kamermuziekvereniging, het bestuur, dat bij volle waardeering van de klassieken, ook de meesters van eigen tijd erkent. Door Schönberg's Kwartet op het programma te brengen heeft het bestuur een schoone daad verricht, een daad, welke verstrekkende gevolgen hebben kan.

Nieuwe Rotterdammsche Courant 23 Februar 1912

jaar
inwendig
X
Ziggeijf